

держави до бізнесу, але і вимоги бізнесу до держави [3]. Найголовніше – фундаментальна потреба бізнесу в підтриманні ідеї соціальної відповідальності та щире бажання держави всіляко допомагати йому.

Список використаних джерел:

1. Аделькин Ф. М. Результати дослідження соціальної відповідальності українського бізнесу / Ф. М. Аделькин. – К.: Блакить, 2005. – 349 с.
2. Комарова К. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України / К. В. Комарова, Н. В. Ковальчук // Економіка та інноваційний розвиток національного господарства. – 2016. – № 5/6(63). – С. 25.
3. Лункіна Т. І. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення / Т. І. Лункіна, І. М. Власюк // Modern economics. – 2017. – № 1. – С. 24–30. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_1_6.
4. Маліновська О. Я. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: етапи становлення / О. Я. Маліновська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – №18/6. – С. 201.
5. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/201309_strategiya_spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini.pdf

К. н. д. у. Ізюмська В. А., Климова І. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОЦІНКА РІВНЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Боргова безпека трактується як відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування, ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі [1].

Надмірне боргове навантаження, неефективна реструктуризація державного боргу у 2015 році, що створила потенціал загострення фінансових та економічних проблем у майбутньому, суттєві недоліки у сьогоднішній політиці залучення позикових коштів і практиці їх використання – це ті питання, які повинні бути в центрі уваги органів державної влади, наукового і експертного середовища.

У більшості країн з розвиненою ринковою економікою показники, що характеризують боргове навантаження, є порівняними. Стан розвитку економіки України дає можливість зробити висновок про надмірний борговий тиск. Однак стверджувати однозначно, що існують резерви збільшення боргового навантаження на економіку країни, і, як наслідок, збільшення видаткової частини бюджету, немає підстав.

Про зростаючий борговий тиск на державний бюджет і недосконалість боргового менеджменту свідчать динаміка співвідношення загального боргу до доходів бюджету (табл. 1) та обсяги сукупних платежів за державним боргом.

Уже сьогодні тягар погашення й обслуговування боргу є важким для державного бюджету та ВВП країни. Щодо ВВП обсяг платежів за державним

боргом потрохи зменшується із 11,4% у 2015 р. до 9,7% у 2017 р. (та 9,35% за перші три квартали 2018 року, тобто тенденція до зменшення продовжується) [2; 3].

Відношення процентних платежів за державним боргом, згідно з нашими висновками, наближається (у 2015 р. навіть перевищувала) гранично допустиме значення за прийнятими у світі стандартами, яке становить 10-15 % видатків бюджету. Що стосується ВВП, то обсяг таких платежів за державним боргом зріс з 2,9% у 2014 р. до 4,3% у 2017 р. (та 4,47% за перші три квартали 2018 року, тобто тенденція до збільшення продовжується) (табл. 1) [2; 3]. Таким чином, навіть за відсутності нових кризових потрясінь державний борг являє собою важливу проблему для державного бюджету й ВВП країни.

Таблиця 1. Динаміка показників тиску боргових платежів на державний бюджет і ВВП країни за 2013–2018 рр.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (9 міс.)
Платежі за державним боргом, млрд грн, у т. ч.:	79,1	104,2	160,2	161,6	200,4	233,9
зовнішнім	46,3	67,7	122,6	123,3	110,2	163,2
внутрішнім	32,8	36,5	37,6	38,3	90,9	70,7
Частка платежів за державним боргом у витратах бюджету, %	22,2	22,2	29,9	28,2	27,3	30,59
Частка процентних виплат за боргом у видатках бюджету, %	8,5	11,2	16,7	16,5	15,6	13,25
Відношення процентних виплат за боргом до ВВП, %	2,3	2,9	4,44	4,7	4,3	4,47
Відношення платежів за державним боргом до ВВП, %	7,5	9,11	11,4	9,7	9,7	9,35

Можна сказати, що небезпека високого боргового навантаження в державному секторі пов'язана з дією таких чинників:

- 1) посилення економічної непевності та зменшення в економіці приватних інвестицій;
- 2) збільшення видатків бюджету на обслуговування боргу;
- 4) втрата уряду можливості проводити антициклічну фіскальну й монетарну політику;
- 5) зростання ризиків рефінансування державного боргу;
- 6) підвищення вразливості економіки до впливу зовнішніх шоків.

Ключовою умовою збереження платоспроможності держави є утримання рівня державного боргу України в безпечних межах (не більше 35 % ВВП), для чого необхідно посилити регулювання державного боргу в частині оптимізації його обсягів, структури, вартості, тощо.

Проаналізувавши індикатори боргової безпеки, можна говорити про незадовільну якість використання запозичених фінансових ресурсів і неефективну боргову політику країни. Критична межа частини показників, які характеризують боргову безпеку країни, вже є подоланою, а решта з них перебуває в наближенні до неї.

Усе це дає можливість стверджувати те, що в Україні існує загроза борговій безпеці, що своєю чергою ставить під загрозу можливість держави розраховуватись за своїми зобов'язаннями, фінансову безпеку країни загалом та її репутацію.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29 жовтня 2013 року № 1277 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.Htm
2. Дані Національного банку України щодо міжнародних резервів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693066.
3. Дані Національного банку України щодо короткострокового зовнішнього боргу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36693543>

К. н. д. у. Ізюмська В. А., Пойманова А. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ**

Відмінно від постатейних методів планування бюджету, де здійснюється контроль лише за цільовим використанням грошових коштів, програмне бюджетування забезпечує функцію контролю якості результатів виконання програми.

Іншими словами, позиція утримання та фінансування бюджетної установи змінюється на позицію надання бюджетної послуги. Ця позиція відповідає ключовому принципу демократії європейських країн – принципу субсидіарності, наведеному у статті 7 Бюджетного кодексу України. «Принцип субсидіарності – розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача» [1].

В світовій фінансовій практиці при застосуванні ПЦМ використовуються наступні показники: затрат, робочого навантаження, продукту, продуктивності та результативності, а також показники користі. Це позитивно впливає на такі чинники, як покращення якості надаваних державою послуг; підвищення рівня ефективності бюджетних видатків, що забезпечує економію витрачаємих бюджетною установою коштів; зростання відповідальності бюджетних установ за результати їх діяльності; досягнення стратегічних цілей держави або органів місцевого самоврядування.

Підсумовуючим структурним елементом програмно-цільового методу бюджетного планування є показники результативності бюджетних програм або індикатори, як їх звичайно називають в світовій фінансовій практиці. В закордонних методиках деяких європейських країн показниками результативності